

2.2. WYBRANE ASPEKTY TURYSTYKI WEDŁUG ŹRÓDEŁ POZASTATYSTYCZNYCH

2.2.1. Pieniński Park Narodowy⁵

Popularnym regionem turystycznym województwa małopolskiego jest Pieniński Pas Skałkowy (Skalicowy). Dzieli się on na: Pieniny Spiskie, Małe Pieniny oraz Pieniny tzw. właściwe — cechują się one zróżnicowaną i skomplikowaną budową geologiczną. Na terenie Pienin znajduje się ponad 1000, zróżnicowanych pod względem twardości i odporności na wietrzenie, a także kolorystyki, skał wapiennych, jurajskich i dolnokredowych.

Najbardziej znaną atrakcją turystyczną Pienin Spiskich (zw. także Hombarkami) jest przełom Białki między Kramnicą i Obłazową; w objętej ochroną rezerwatową Obłazowej Skale znajduje się jedna z najstarszych w Polsce jaskiń, gdzie znaleziono ślady człowieka sprzed 18 tys. lat.

W Małych Pieninach znajduje się najwyższy szczyt Pienin, Wysoka (1050 m n.p.m.). Licznie odwiedzanymi przez turystów miejscami są wąwozy Biała Woda oraz Homole, znajdujące się na terenie rezerwatów — do obu obowiązują bilety wstępu.

Najatrakcyjniejsza część Pienińskiego Pasa Skałkowego, Pieniny tzw. właściwe, została objęta ochroną przyrody. **W 2007 r. minęło 75 lat od momentu utworzenia Pienińskiego Parku Narodowego.** „Park Narodowy w Pieninach”, jako specjalna jednostka lasów państwowych, powstał z dniem 1 czerwca 1932 r. i objął obszar 756 ha (w tym 500 ha lasów). Równocześnie na mocy porozumień polsko-czechosłowackich ustalono zasady ochrony przyrody oraz ruchu turystycznego w Pieninach i utworzono międzynarodowy (drugi na świecie) obszar ochrony przyrody, w skład którego wszedł Park Narodowy w Pieninach i rezerwat po stronie czechosłowackiej; uroczyste otwarcie nastąpiło w dniu 11 lipca 1932 r.

Z dniem 1 stycznia 1955 r. utworzono Pieniński Park Narodowy, zwiększając powierzchnię do 2231 ha. Po zmianach prawnych dokonanych w 1996 r. Park zajmuje powierzchnię 2346 ha (zespoły leśne stanowią 70% obszaru; ochroną ścisłą objęto 750 ha). Wokół Parku utworzono otulinę o powierzchni 2682 ha.

W bezpośrednim sąsiedztwie Parku znajduje się jego słowacki odpowiednik — Pieniński narodny park (PIENAP). Został on utworzony 1 stycznia 1967 roku; zajmuje powierzchnię 37,49 km².

Niewielki obszarowo Pieniński Park Narodowy chroni ok. 1100 gatunków roślin naczyniowych (prawie połowa gatunków występujących w Polsce). Flora Pienin charakteryzuje się dużym bogactwem i różnorodnością; endemitami pienińskimi są pszonak pieniński i mniszek pieniński. Na obszarze Pienin rośnie także kilka innych bardzo rzadkich roślin, jak chaber pieniński, czy chryzantema Zawadzkiego.

Oprócz bogatej szaty roślinnej PPN chroni rzadkie gatunki motyli (np. paź królowej, niepyłak apollo, niepyłak mnemnozyna) oraz ptaków (np. dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł biało-grzbiety, pomurnik, puszczyk uralski).

Pieniński Park Narodowy corocznie odwiedza ok. 700 tysięcy turystów (w 2005 r. — ponad 640 tys., w 2006 r. — ponad 760 tys.), co w przeliczeniu na 1 ha powierzchni parku stanowi najwyższy wskaźnik natężenia ruchu turystycznego na terenie parków narodowych w Polsce. Park jest bardzo dobrze udostępniony dla ruchu turystycznego, przy szlakach znajdują się ławeczki, kosze i liczne drogowskazy. Najwięcej turystów wchodzi na platformę widokową na szczycie Trzech Koron (w 2006 r. — ponad 106 tys.) oraz Sokolicę (w 2006 r. — ponad 47 tys.). Najpopularniejszym szlakiem turystycznym z Krościenka na szczyt Trzech Koron w sezonie wędruje dziennie ponad 1500 osób (np. w dniu 1 maja 2003 r. na szczyt weszło prawie 2200 osób, w dniu 1 maja 2006 r. — 1673 osoby) — przy ustalonej chłonności szlaku 287 osób.

⁵ Opracowano na podstawie: *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 23 maja 1932 r. o utworzeniu z rezerwatu w Pieninach jednostki organizacyjnej szczególnej pod nazwą „Park Narodowy w Pieninach”* [z mocą od 1 czerwca 1932 r.] (M. P. Nr 123 poz. 156); *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 1954 r. w sprawie utworzenia Pienińskiego Parku Narodowego* [z mocą od 1 stycznia 1955 r.] (Dz. U. z 1955 r. Nr 4, poz. 24), *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 maja 1996 r. w sprawie Pienińskiego Parku Narodowego* (Dz. U. Nr 64, poz. 307); *Kroniki Pienińskiego Parku Narodowego*; Jan Tyszkiewicz, *Akty prawne, konferencje i uroczystości związane z utworzeniem Parku Narodowego w Pieninach w latach 1929-1932* [w:] *Pieniny. Przyroda, człowiek*, t.1:1992, PPN; Kazimierz Zarzycki, Roman Marcinek, Sławomir Wróbel, *Pieniński Park Narodowy*, seria: *Spotkania z przyrodą*, Wyd. Oficyna Wydawnicza „Multico”, Warszawa 2003; Józef Nyka, *Pieniny. Przewodnik* (wydanie IV), Wyd. Trawers, Warszawa 1995; strona internetowa Pienińskiego Parku Narodowego <http://www.pieninyppn.pl/>

Największymi atrakcjami turystycznymi są: szlaki turystyczne w Pieninach i w Małych Pieninach, Wąwozy Homole i Biała Woda w Małych Pieninach, zamek „Dunajec” w Niedzicy, ruiny zamku w Czorsztynie (w 2006 r. zwiedziło go ponad 110 tys. turystów) oraz ruiny Zamku Pienińskiego (częściowo odrestaurowane, przygotowywane do udostępnienia zwiedzającym), klasztor w Czerwonym Klasztorze, zabytkowa zabudowa centrum Krościenka i Szczawnicy, a także spływ Przełomem Dunajca.

W bezpośrednim sąsiedztwie Parku znajdują się schroniska turystyczne „Trzy Korony” w Sromowcach Niżnych i „Orlica” w Szczawnicy. Na terenie słowackiego parku zanoćować można w „Chacie Pieniny” w Leśnicy. W okolicach Szczawnicy zlokalizowane są jeszcze dwa schroniska turystyczne „Berešnik” oraz „Durbaszka”. Turyści zwiedzający Pieniny mogą także skorzystać z noclegów w licznych pensjonatach i kwaterach prywatnych w Czorsztynie, Krościenku, Niedzicy i Szczawnicy.

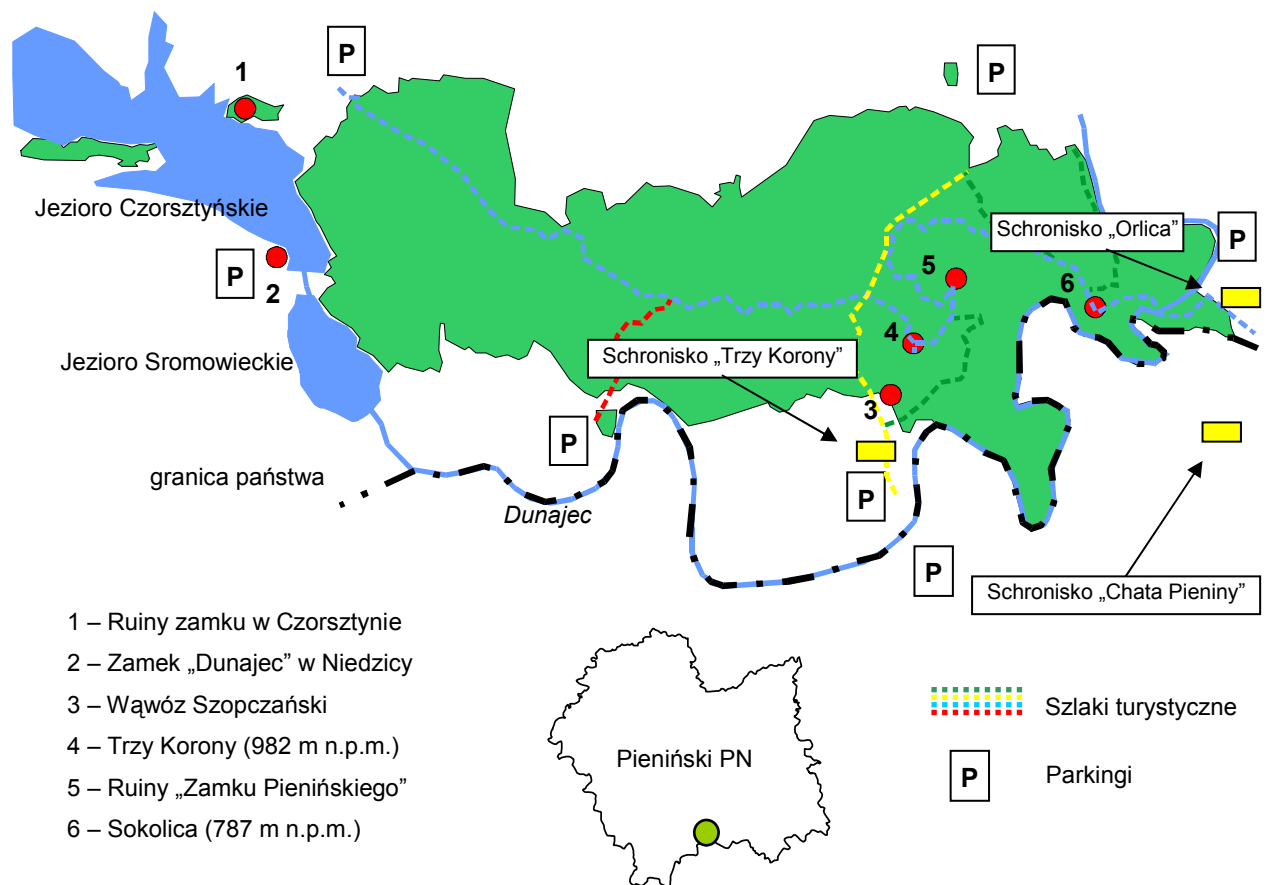
Dla turystów pieszych na terenie Parku wyznakowano 25 kilometrów szlaków. Najliczniej odwiedzane są widokowe szczyty Pienin: Trzy Korony (982 m n.p.m.) i Sokolica (747 m n.p.m.) — gdzie wstęp jest płatny.

Dla turystów zmotoryzowanych w sąsiedztwie Parku utworzono kilkanaście parkingów, z których największe znajdują się w: Niedzicy, Czorsztynie Nadzamczu, Sromowcach Wyżnych Kątach (obok przystani flisackiej), w Sromowcach Niżnych, w Szczawnicy Niżnej (obok przystani flisackiej), na Przełęczy Snozka (obok „grających organów” Władysława Hasióra), w Krościenku oraz w Czerwonym Klasztorze na Słowacji.

Dla narciarzy, w niedalekim sąsiedztwie Parku, zlokalizowanych jest kilka dużych stacji narciarskich m.in.: Stacja Narciarska „Czorsztyn-Ski” (na górze Wdżar; położona geograficznie w Gorcach, ale turystycznie związana z Pieninami), Stacja Narciarska Palenica-Szafranówka (wyciąg krzesełkowy czynny cały rok), oraz wyciągi narciarskie w Jaworkach, na Polanie Sosny w Niedzicy oraz w Krościenku.

Dla turystyki i rekreacji wodnej przystosowane są okolice Czorsztyna i Niedzicy: na Jeziorze Czorsztyńskim zlokalizowano kilka strzeżonych kąpielisk, piaszczystą plażę pod zamkiem w Niedzicy; po jeziorze, w sezonie, pływa statek turystyczny, a między Czorsztynem i Niedzicą dla turystów uruchomione jest połączenie motorówkami.

SCHEMAT ROZMIESZCZENIA WYBRANYCH ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH W PIENIŃSKIM PARKU NARODOWYM

- 1 – Ruiny zamku w Czorsztynie
- 2 – Zamek „Dunajec” w Niedzicy
- 3 – Wąwóz Szopczański
- 4 – Trzy Korony (982 m n.p.m.)
- 5 – Ruiny „Zamku Pienińskiego”
- 6 – Sokolica (747 m n.p.m.)

Szlaki turystyczne

Parkingi

Jedną z największych atrakcji przyrodniczych i krajobrazowych jest Przełom Dunajca. Można go pokonać tratwami flisackimi albo pieszo lub rowerem, tzw. Drogą Pienińską biegnącą słowackim brzegiem Dunajca.

2.2.2. SPŁYW „PRZEŁOMEM DUNAJCA”⁶

W bezpośrednim sąsiedztwie Pienińskiego Parku Narodowego znajduje się jedna z największych atrakcji turystycznych nie tylko w województwie, ale także w Polsce i Europie.

Przełomem Dunajca spływano licznie już w I połowie XIX w., ale za początek turystycznego spływu przyjmuje się dopiero 1862 r., kiedy to właściciel Szczawnicy, Józef Szalay, zorganizował wielki spływ. W 1935 r. zanotowano ponad 10 tys., a w 1938 r. — 20 tys. uczestników. Spływ najczęściej rozpoczynano w Czorsztynie albo w Sromowcach Niżnych (koło Czerwonego Klasztoru). Zwiększone zainteresowanie spływem w ostatnich latach przed II wojną światową spowodowało uregulowanie zasad spływu; w 1934 r. powstało Polskie Stowarzyszenie Flisaków Pienińskich na Rzece Dunajec, które wprowadziło 3-letnie obowiązkowe szkolenia kończące się egzaminem na flisaka. Wyznaczono początek spływu obok mostu pod zamkiem w Niedzicy lub od Czerwonego Klasztoru — do Szczawnicy Niżnej. W 1959 r. wybudowano nową przystań w Sromowcach Niżnych (stała się ona przystanią pośrednią), a w 1960 r. — nowoczesną przystań pod zamkiem w Niedzicy. Budowa zapory w Niedzicy spowodowała skrócenie trasy spływu — w 1975 r. wybudowano nową przystań w Sromowcach Wyżnych Kątach, stacja pośrednia koło Czerwonego Klasztoru faktycznie przestała funkcjonować.

Obecnie spływ odbywa się od 1 kwietnia do 31 października, na trasie Sromowce Wyżne Kąty — Szczawnica Niżna (ok. 18 km, czas spływu ok. 2 godz. 15 min) lub Krościenko (23 km, czas spływu ok. 2 godz. 45 min). Spływa się 10-osobowymi tratwami; każdą obsługuje dwóch flisaków. Na długości zaledwie 2,5 km w linii prostej Dunajec wije się tworząc 7 ostrych zakrętów o łącznej długości 9 km.

TABL. VI. UCZESTNICY SPŁYWÓW „PRZEŁOMEM DUNAJCA”

Rok	Uczestnicy spływów	Rok	Uczestnicy spływów
1976	262619	1992	119307
1977	249130	1993	140819
1978	227229	1994	170890
1979	246824	1995	206385
1980	232638	1996	200143
1981	237606	1997	193938
1982	145855	1998	252548
1983	200433	1999	261075
1984	185366	2000	240492
1985	176473	2001	187545
1986	225526	2002	234617
1987	208201	2003	233203
1988	208807	2004	217255
1989	142899	2005	192307
1990	88786	2006	199314
1991	120821	2007	227646

Ź r ó ł o: dane Polskiego Stowarzyszenia Flisaków Pienińskich na Rzece Dunajec w Sromowcach Niżnych.

⁶ Opracowano na podstawie: Kazimierz Zarzycki, Roman Marcinek, Sławomir Wróbel, *Pieniński Park Narodowy*, seria: *Spotkania z przyrodą*, Wyd. Oficyna Wydawnicza „Multico”, Warszawa 2003; Józef Nyka, *Pieniny. Przewodnik* (wydanie IV), Wyd. Trawers, Warszawa 1995; strona internetowa Polskiego Stowarzyszenia Flisaków Pienińskich <http://www.flisacy.com.pl/>

2.2.3. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze⁷

Według danych Polskiego Towarzystwa Krajoznawczo-Turystycznego w końcu 2007 roku w województwie małopolskim działało 29 oddziałów terenowych PTTK. Najwięcej członków liczyły oddziały: „Krakowski” w Krakowie (posiadający 51 kół i klubów; 1281 osoby) oraz „Beskid” w Nowym Sączu (35 kół i klubów; 1013 osób).

TABL. VII. DZIAŁALNOŚĆ PTTK W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004	2005	2006	2007
Oddziały ^a	30	30	30	29
Koła i kluby ^a	244	234	240	226
Członkowie ^a	6809	6648	6688	6580
w tym młodzież szkolna	2385	2033	2095	2056
Turystyka kwalifikowana:				
Imprezy i wycieczki	2451	2471	2410	2388
Uczestnicy	78763	72099	72988	67058
Turystyka powszechna ^b :				
Imprezy i wycieczki	1314	1196	937	816
Uczestnicy	38951	26945	21189	16486

a Stan w dniu 31 XII. b Organizowana dla członków PTTK.

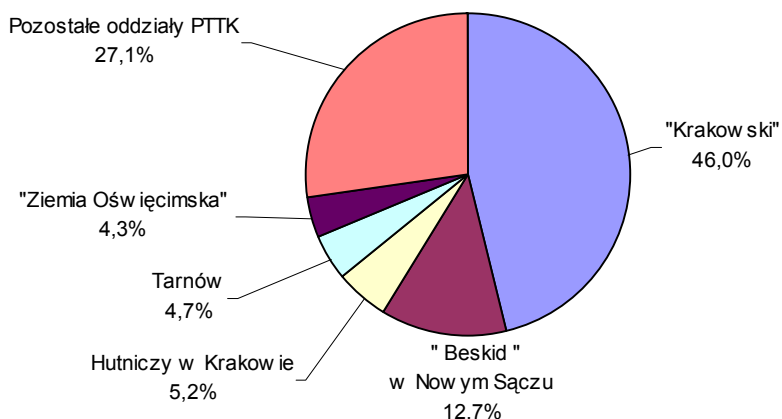
Dla turystów przygotowanych było 8236,0 km szlaków turystycznych PTTK (o 48,0 km więcej niż rok wcześniej) oraz 143,0 km szlaków turystycznych innych. W 2388 imprezach turystyki kwalifikowanej organizowanych przez PTTK wzięło udział 67,1 tys. osób, w tym 27,5 tys. młodzieży szkolnej (w 2006 r. — 30,4 tys.) oraz 0,7 tys. osób niepełnosprawnych (w 2006 r. — 0,8 tys. osób). Najwięcej uczestników zgromadziły wycieczki i imprezy piesze górskie (50,3% uczestników).

W 2007 r. przyznano 2651 odznak turystycznych (rok wcześniej — 2982), w tym: 1420 Górskich Odznak Turystycznych, 269 Jeździeckich Odznak Turystyki Górskiej, 227 Odznak Turystyki Pieszej, 24 Kolarskie Odznaki Turystyczne.

W porównaniu do poprzednich utrzymuje się spadek liczby członków PTTK, liczby imprez i wycieczek oraz biorących w nich udział uczestników; przyznano także mniej odznak turystycznych.

Szczegółowe dane o działalności PTTK w 2007 r. przedstawiono w tabl. 32–36.

IMPREZY I WYCIECZKI TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ
WEDŁUG ODDZIAŁÓW PTTK W 2007 R.

⁷ Opracowano na podstawie danych Zarządu Głównego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego oraz strony internetowej PTTK <http://www.pttk.pl/>